

MgA. Tomáš Moravec „Krise vize / Architektura představ a topografie jejich realizací“

Školitel: prof. Dušan Zahoranský

Hledání, pozorování a reagování na místa procházející dramatickou změnou. To jsou metody, kterými doktorand Tomáš Moravec komentuje veřejný prostor. Doktorand podrobuje uměleckému výzkumu místa, která stavebním procesem, nebo změnou funkce, ztratily svůj účel a často zůstávají nepřístupná několik let. V neviditelné hře o privatizaci veřejného prostoru, doktorand vytváří záchytné situace, díky nimž se s mizejícím volným prostorem kolem nás můžeme alespoň na chvíli ztotožnit. Kolemjdoucí přinutí zpomalit a přiměje nás získat k místu osobní vztah. Na moment se vrátit do aktuálního TADY A TEĎ. Autor tak činí malými site-specific intervencemi, velkorysejším prostorovým díly, workshopy, či výstavami. K finální prezentaci Tomáš Moravec předkládá esej o typologii intervencí do veřejného prostoru a strukturovanou prezentaci své osmileté tvorby publikovanou na platformě Research Catalogue. (Doktorand je v šestém ročníku studia, z důvodu rodičovské péče, měl studium dvakrát přerušené).

Předchozí doktorandův zájem silně ovlivnila fascinace technologiemi. Ty, ač někdy ztroskotají, odrážejí naši neustálou, někdy i sebezničující snahu kultivovat sebe i okolí. Doktorand motivy vynalézání a ztroskotávání tematizoval už ve své diplomové práci *Průzkumný let* (2012). V zamlžené místnosti ateliéru, pomocí diaprojektorů rekonstruoval největší dopravní vzducholod' na světě. Katastrofa z roku 1937, při přistávacím manévru u letiště Lakehurst (USA), předznamenala konec rozvíjející se osobní dopravy. Další doktorandova práce *Paleta* (2008) se stala celosvětovým virálním videem. V době nástupu sociálních sítí se Moravec prolomil do světových médií svým jednoduchým dopravním prostředkem z dřevěné palety.

Proměny vize v realitu, kterou často doprovází neúspěch, selhání a krize doktorand uchopuje skrze částečné rekonstrukce původního záměru. Využívá k tomu pohledu do minulosti, například fyzicky zrekonstruuje zanikající stopu cvičného leteckého cíle (Groundworks, vojenské letiště Pardubice 2019), nebo v krajině jižně od Prahy vyznačí skutečnou délku vzducholodě Hindenburg 245 metrů dlouhou linií stříbrného papíru. (Streamline, 2017). Další Tomášovou metodou je přivádět pozornost k opomíjenému místu fyzickou akcí – nejčastěji chůzí. Ve videozáznamech sledujeme doktoranda jak se pohybuje v opuštěných skeletech, nedostavěných dálničních fragmentech, zatopených výkopových jamách. V místech, která nejsou určena lidem se najedou skrze autorovo oko díváme na zbytky rostlin, které brzo zaleje masa betonu, nebo tam zanedlouho budou navždy projíždět tisíce automobilů (Hranice shora neviditelná 2018 / Holešovická jáma, 2018). Jednou z nejkomplexnějších doktorandových prací je série Manuport, 2020. Slovo označuje přírodní objekt, nejčastěji kámen, který si lidé vezmou z původního místa proto, že jsou jím uhranuti, nejčastěji pro jeho neobvyklý tvar. Tomášovi se, díky jeho pozornému oku, podařilo zachovat několik velkých fragmentů původní architektury z oblasti, která kvůli stavebnímu ruchu zanikne. V dolních Holešovicích, na místech původního volejbalového stadionu dnes stojí komplex unifikovaných bytových domů. Autor, kromě dalších věcí, zachránil žulový podstavec sochy sportovního agitátora a oběti nacismu komunisty Karla Aksamita. Pro výstavu Unplugged v Galerii Rudolfinum vytvořil instalaci, která historii zaniklé lokality popisuje skrze fyzické objekty, text a performance. V posledních letech doktorand využívá nástroje A.R. (Augmented Reality). Ta umožňuje propojit konkrétní místo s virtuálním 3D objektem, který pak následně mohou diváci vnímat spojeně v mobilním telefonu. Tomáš tuto rychle se rozšiřující platformu využívá pro intervence do míst, která jsou jinak nepřístupná. Jsou oplocena, nebo na nich probíhá výstavba. Ocelové oplocení doktorand také používá pro sběr a vystavování kreseb a

komentářů, kdy kolemjdoucí nebo účastníci workshopu zachycují své vzpomínky, či představy o místě.

Text, na kterém doktorand průběžně pracoval, má dnes podobu eseje a věcného popisu autorských sond. Postupně se dotýká motivů prázdna, krize a selhání. Zamýšlí se, jak skrze metafory svobodněji uchopujeme realitu a naopak, jak je nutné zůstat v uhýbání před žitou skutečností pořád nohama na zemi. Vyjadřuje se k pojmům, které se ve v diskursu o veřejném prostředí ustálily v posledních 30. letech (vágní místa, ne-místa, rezidua, SLOAP – spaces left over after planning.). Zhruba polovinu textu autor věnuje detailnějšímu komentáři svých intervencí. V nich kombinuje faktický opis místa s referencemi k obdobným fenoménům v Evropě. Vzniká tak návod, jak případně reagovat na některý z druhů zamrznutí v čase a místě (díra, skelet, residuum).

Myslím si, že disertace je přínosná v tom, že kromě autentického diváckého zážitku – účasti na Tomášově díle, dává k dispozici opakovatelné scénáře reakcí na urbánní transformaci. Mezi subjektivní realitou a realitou sdílenou vzniká, díky doktorandovým uměleckým intervencím „*třetí – potencionální prostor*“ (disertace strana 5.) Skrze setkání, procházky a zhmotnění představ, které díky tomu vzniknou, získáváme symbolickou kontrolu nad prostorem, který by jinak okamžitě podlehl ekonomizaci.

Vážím si příležitosti být delší dobu součástí doktorandova tvůrčího života. I když je v disertaci akcentován městský prostor, způsob, jakým se doktorand vypořádává s různými typy krizí, je pro mě osvobozující i v osobní rovině. Uchopit selhání, nebo katastrofu tak, abychom z ní vycházeli posílení, obohacení je užitečná dovednost, kterou snad ještě upotřebím mnohokrát. Jsem mu vděčný za obětavý a objevný způsob, jakým vstupoval do dění v ateliéru Intermediální tvorby 2 a přínosné komentáře k tvorbě mé i studujících. Přejí mu úspěšnou obhajobu a těším se na další kapitolu jeho uměleckého života.

Práci doporučuji k obhajobě.

Praha 20.11.2024.

prof. Dušan Zahoranský